

תזריע

און העריב שמשו איז ער געוואָרן טהור
(לכמה ענינים, כולל אויך אכילת
תרומה), איז אָבער לענין קדש ומקדש
פאַרבליבן די טומאה (און דערפאַר איז
ער אסור בקדש וליכנס למקדש כו') —
נאָר דאָס איז מצד דער (שלילה)
חסרון בטהרה: ווייל עס פעלט ביי אים
די טהרה (גמרה) וואָס ווערט אויפֿ-
געטאָן דורך דעם קרבן.

און ווי דער רמב"ם זאָגט בתחילת
הענין בפירושו¹¹: „ולמה נקראו מחוסרי
כפרה שכל אחד מהן אע"פ שטהר
מטומאתו וטבל והעריב שמשו עדיין
הוא חסר ולא גמרה טהרתו כדי לאכול
בקדשים עד שיביא קרבנו וקודם¹²
שיביא כפרתו אסור הוא לאכול בקדשים
(כמו שביארנו בפסולי המוקדשין).“
ד.ה. דער אסור איז ניט דערפאַר וואָס
ער איז נאָך טמא, נאָר ווייל עס איז חסר
בטהרתו¹³.

[וכדמוכח אויך דערפון וואָס בנוגע
דעם אסור ליכנס למקדש לערנט עס
אָפּ די גמרא¹⁴ פון „עוד טומאתו בוי" —

א. אין פסוק בסוף פרשת יולדת:
„וכפר עלי' הכהן וטהרה" לערנט די
גמרא¹⁵: „וטהרה מכלל שהיא טמאה", אַז
אַ מחוסר כפורים (נאָכדעם וואָס „טבל
ועלה" און „העריב שמשו" — איידער
ער האָט געבראַכט כפרתו) איז טמא
לגבי כמה דינים: א) עס איז נאָך דאָ
אויף אים דער אסור פון „בכל קדש לא
תגע גו"¹⁶, אכילת קדשים¹⁷. ב) אויב שמש
בבית המקדש איז ער חייב מיתה¹⁸ (ווייל
„טמא שמש במיתה"¹⁹). ג) ער (א)
מחוסר כפורים) פסל'ט די עבודה²⁰.

דער רמב"ם אין ספר היד ברענגט די
דרשה אין צוויי ערטער [(א) לגבי
מחוסר כפורים שעבד אַז „עבודתו
פסולה"²¹. (ב) לגבי דעם אסור כניסה
למקדש (מעזרת ישראל ולפנים)²² —
אָבער בשינוי לשון: „וטהרה מכלל
שעדיין לא נגמרה (גמרה)²³ טהרתה".

פון לשון הרמב"ם איז מובן אַז דער
חסרון פון מחוסר כפורים איז ניט אַזוי
מחמת דעם „חייב" פון טומאה —
כלומר: כאַטש אַז דורך דעם וואָס טבל

11 ריש הל' מחוסרי כפרה. וראה גם בהכותרת
שם: שתקריב . . כשתטהר . . ואחר שיקריבו
קרבנותיהן תגמר טהרתן.
12 וצ"ע מאי קמ"ל בסיימו: וקודם כר בקדשים.
13 ראה גם שו"ת הרדב"ז (ללשונות הרמב"ם)
סי' אלה תעט (ק). וראה סי' מעשה נסים סי' ג תשובת
ר"א בן הרמב"ם: אך כי חסר להם הטהרה השלימה
אשר ישלימים באיזה ענינים. אלא שלדעתו — עדין
הוא גם בטבול יום. ע"ש (וראה לקמן בפנים ובהערה
16, 21). וראה (ובהבא לקמן) ביאור הרי"ף פערלא
לסהמ"צ רס"ג ח"ג עונש נח נט (פד, ב ואילך).
14 נזיר מה, א. מכות ח, רע"ב.
15 חקת יט, יג.

1) פרשתנו יב, ח.
2) יבמות עד, ב. סנהדרין פג, ב. זבחים יט,
רע"ב.
3) פרשתנו שם, ד.
4) יבמות שם ושם עה, א (וש"ג). פרש"י פרשתנו
שם.
5) סנהדרין שם, א.
6) סנהדרין שם, ב.
7) זבחים שם.
8) הל' ביאת מקדש פ"ד ה"ד וה'.
9) שם פ"ג ה"ו.
10) לשונו בפ"ג שם.

במכות¹⁸ עוד טומאתו בו לרבות מחוסר כפורים . . ועוד וטהרה כתיב ביולדת מכלל דעד השתא טמאה היא ואמרינן בזבחים¹⁹ מחוסר כפורים דזב כזב דמי ובתוספתא דזבחים מונה אותו עם אותן שבמיתה²⁰ —

ווארום דער ראב"ד לערנט, אז דער גדר פון מחוסר כפורים איז, אז ביז מ'ברענגט די כפרה איז נאך פארבליבן פון דער פריערדיקער טומאה (עס איז בלויז נפקע געווארן דער חלק הטומאה וואס האט מעכב געווען אכילת תרומה)²¹.

שם, ואינו חייב כרת' — ,זה שבוש שכבר כתבנו למעלה שהוא בכרת'.

(18) שם (וראה פרש"י שם).

(19) יו"ב.

(20) וראה כס"מ הל' ביאת מקדש פ"ג ה"ט (וכ"ה ברדב"ז שם), דהרמב"ם פסק כהמ"ד דמחוסר כפורים דזב לאו כזב דמי. עיי"ש. ומה שהקשה בהל' ביאת מקדש פ"ד שם, דהרמב"ם סותר עצמו, דבפרק י"ט מהל' סנהדרין (ה"ב), מנה מחוסר כפורים בכלל מחוייבי מיתה שחייבים מלקות — ראה כס"מ הל' סנהדרין שם (בשם מהרי"ק) דט"ס הוא, וצ"ל ,יתר בגדים'. ועד"ז הוא ברדב"ז שם.

(21) וראה צפע"ג הל' נזירות פ"ט ה"ט — כח, ד ואילך (ועד"ז בהל' מאכלות אסורות פ"י ה"ב) באופן אחר קצת, במחוסר כפורים, אם לכך יש עליו שם איסור משום דצריך להביא קרבן או להיפרך משום שיש עליו שם איסור לכך מביא קרבן להכשירו. עיי"ש בארוכה. ומתוך שם הסתירה בדברי הרמב"ם בדין ביאת מקדש ואכילת קדשים, אבל ראה שם לפני"ד דכ"ל טבול יום ומחוסר כפורים ביחד, אם עדיין נשאר עליו שם טמא או הוא דבר חדש. עיי"ש. וראה גם שו"ת צפע"ג (ווארשא) סק"ט ס"ו (צ, א). ושם: אם התורה חלקה לפרטים דטבילה מהני לחולין ולמעשר והעריב שמש לתרומה וכפרה לקדשים, או לאחר טבילה נולד דבר חדש שם טבול יום, ולאחר העריב שמש נולד דבר חדש מחוסר כפורים כו'.

(*) לכאורה צריך לומר דמפרשים ע"ד פרש"י זבחים יו"ב ב פ"י כזב דמי ולא כזב דמי, ולא כפי' החוט' שם ד"ה קסבר. וראה רדב"ז שם. ואכ"מ.

לרבות מחוסר כפרה", דער רמב"ם¹⁹ אבער לערנט עס אפ (כנ"ל) פון פסוק „וטהרה, מכלל שעדיין לא גמרה טהרתה"^{15*}.

און עס איז א נפק"מ להלכה בפועל: וויבאלד דער רמב"ם לערנט אז א מחוסר כפורים איז נ"ט טמא (עס איז נאך וואס „לא נגמרה טהרתו"), דערי- בער פסק'נט דער רמב"ם אז א מחוסר כפורים ש(אכל קודש¹⁶ או) שמש — איז נ"ט חייב מיתה (או כרת).

משא"כ דער ראב"ד האלט אז א מחוסר כפורים איז חייב מיתה און ווי ער איז משיג¹⁷ אויפן רמב"ם „והא אמרינן

(15) וכמודגש בשינוי לשון הרמב"ם באותה ההלכה גופא (בהל' ביאת מקדש פ"ד שם): טבול יום שעבד שעדיין טמא הוא שנאמר ובא השמש וטהר מכלל שעדיין לא טהר. אבל מחוסר כפורים . . שנאמר . . וטהרה מכלל שעדיין לא נגמרה טהרתה (וכמ"ש הרדב"ז שם). וצע"ק ל' הרמב"ם בפיה"מ זבחים רפ"ב.

(16) ולהעיר אשר במ"ש בהל' פסוה"מ פ"ח ה"ד לענין מחוסר כפרה באוכל קודש, ואינו חייב כרת שנאמר (צו"ז, כ) וטומאתו עליו עד שתהי' כל טומאתו עליו' — שם קאי גם על טבול יום (והאוכל קדש אחר שטבל קודם שיעריב שמשו אוי קודם שיביא כפרתו לוקה) ובטבול יום כתב הרמב"ם (הל' ביאת מקדש פ"ד ה"ד) שעדיין טמא הוא שנאמר . . מכלל שעדיין לא טהר, כנ"ל ברדב"ז שם. וראה לקמן הערה 21.

(17) הל' ביאת מקדש פ"ד שם. וראה גם השגות הראב"ד להל' ביאת מקדש פ"ג ה"ט. ובהשגות הראב"ד (הל' פסוה"מ שם) השיג ג"כ עמ"ש הרמב"ם

(*) ברדב"ז שם מדיק שינוי לשון הרמב"ם שם בין טבול יום ומחוסר כפורים אבל דייק „דגבי טבול יום כתב ובא השמש וטהר מכלל שעדיין לא טהר", ולא הלשון „שעדיין טמא הוא" שברמב"ם. ואולי כי מדגיש בעיקר — השינוי בדרשת הכתוב שברמב"ם. ואכ"מ.

(*) ברמב"ם שם ליתא. אבל כ"ה בכס"מ הל' ביאת מקדש פ"ג ה"ט. ובכ"מ.

בכל קדש) „לרבות את התרומה (אז זי טאָר נישט עסן תרומה אין די ל"ג ימים) לפי שזו טבולת יום ארוך שטבלה לסוף שבועה ואין שמישה מעריב לטהרה עד שקיעת החמה של יום ארבעים שלמחר תביא את כפרת טהרתה" — דלכאורה למאי נפק"מ צו מדגיש זיין „שלמחר תביא את כפרת טהרתה"? 28a —

נאָר דערמיט מיינט רש"י צו זאָגן, אז כשם ווי לגבי אכילת קדשים לאחר מלאת ימי טהרה (איידער זי ברענגט דעם קרבן) איז דאָך נאָר וואָס דער חיוב הקרבן האַלט איר אָפּ פון אכילת קדשים (אַבער זי איז נישט טמא), עד"ז איז אויך בנוגע לאכילת תרומה אין די ל"ג ימים, אז דאָס איז (נישט דערפאַר וואָס זי איז טמא, נאָר) צוליב דעם וואָס דער חיוב כפרת טהרתה האַלט איר אָפּ און דער-לאַזט נישט אז דער הערב שמש פון די פריערדיקע טעג (פאַר דעם הערב שמש של יום הארבעים) זאָל מתיר זיין לאכילת תרומה].

און דאָס איז דער טעם החילוק צווישן לשון רש"י בפירושו על התורה און לשון הש"ס: לויט פרש"י עה"ת — פשש"מ — קען מען ביי א יולדת מחוסרת כפורים נישט זאָגן דער לשון „טמאה" (וואָרום אויך פריער, פאַרן הערב שמש פון יום הארבעים, איז שוין ביי איר געווען „ימי טוהר שלה"); משא"כ לויט שיטת הגמרא זיינען די ל"ג ימים באַ איר ימי טומאה 29

28a דאס כוונת רש"י רק (כפשטות) לשלול טעות שהערב שמש הוא בליל טבילה (ככל טבול יום) — מספיק לכתוב בקיצור „עד שקיעת החמה של יום ארבעים" (או „עד שקיעת החמה של יום הבאת כפרת טהרתה", עד"ז לשון רש"י ביבמות עד, ב ד"ה כיון).

29 ראה יבמות עד, ב (בדברי אביי) „עד מלאות ימי טהרה כיון שמלאו ימי טהרה". ולכאורה גם רבא לא פליג על דרשה זו. וראה הערה 31.

ב. אויך רש"י בפירושו על התורה ברענגט די דרשה אויף „וטהרה" 22, אָבער ער איז משנה פון לשון הגמרא (אַבער נישט ווי דער רמב"ם, וז"ל): „וטהרה, מכלל שעד כאן (היא) 23 קרוי 24 טמאה".

דאָס וואָס רש"י זאָגט נישט כלשון הגמרא „מכלל שהיא טמאה" — יש לומר 25: פון זיין פריערדיקן פירוש אויף די ווערטער „ימי טהרה" 26 — ימי טוהר שלה" (וויבאַלד רש"י זאָגט סתם „ימי טוהר" און נישט „ימי טוהר אצל בעלה" 27 וכיו"ב) איז מוכח, אז די טעג זיינען אינ"גאנצן „ימי טוהר" (בשלימות) שנגמרו. און דאָס וואָס דער פסוק 28 איז מזהיר „בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא עד מלאות ימי טהרה" איז דאָס מחמת אַ זייטיקער סיבה (עס זיינען נישטאָ — מילואים) צוליב וועלכער זי טאָר נישט אַנאָרן „בכל קדש" און נישט אַריינקומען במקדש.

קומט אויס, אז לויט רש"י — פשוטו של מקרא — איז די טומאת לידה נפקע געוואָרן גלייך נאָך די ז' (או י"ד) ימים, וועאנא"כ נאָך די ל"ג ימים, איידער זי ברענגט דעם קרבן — ומהאי טעמא איז מובן, פאַרוואָס ס'איז נישט שייך צו זאָגן אויף איר דעם לשון „שהיא טמאה".

[עפ"ז איז מובן לשון רש"י (אין ד"ה

22 פרשתנו יכ, ז. וראה לקמן סעיף ד — הטעם שמשנה גם בזה ממש בגמ' עה"פ שלאחריו.

23 כ"ה בדפוס ראשון ושני דפרשיי.

24 כ"ה בדפוסים שלפנינו. וכ"ה גם בהנסמן בהערה הקודמת ובמפרשי רש"י.

25 בכל הבא לקמן ראה בארוכה לקריש ח"ז ע' 86 ואילך ובהערות שם.

26 שם, ד (ד"ה בדמי טהרה).

27 כמ"ש ברמב"ן, בחיי וטור הארוך כאן (פסוק ה).

28 שם.

איסור (צדדי) — איז עס דאך ניט קיין ענין פון „קרוי טמאה“, נאָר אַן איסור לאכול בקדשים ביז זי ברענגט דעם קרבן.

דערפון איז מובן, אַז לויט פשוטו של מקרא איז דער גדר פון מחוסר כפורים ביי יולדת אויף אַ דריטן אופן: די טומאת לידה איז נפקע געוואָרן גלייך נאָך די שבעת ימים (און די שפעטערדיקע טעג זיינען „ימי טוהר שלה“) און דעריבער קען מען אויף איר ניט זאָגן „שהיא טמאה“; אָבער לאידר, איז דער טעם וואָס זי איז אסור לאכול בקדשים ביז זי ברענגט דעם קרבן, איז ניט דערפאַר וואָס עס דאַרף צוקומען טהרה שע״י הקרבן, נאָר צוליב אַ דין מיוחד ביי יולדת³², אַז אפילו נאָכדעם ווי די טומאה איז פון איר אַוועק — פאַר בלייבט נאָך דער שם טומאה, „קרוי טמאה“, ביז זי ברענגט דעם קרבן לכפרתה.

און דאָס זאָגט רש״י — משנה ומדגיש: „וטהרה, מכלל שעד כאן (היא) קרוי טמאה“ — ניט ווי אין גמרא „מכלל שהיא טמאה“: (א) זי איז בלויז „קרוי טמאה“, (ב) אָבער דאָס איז אַ המשך פון פריער „עד כאן — (היא) קרוי טמאה“³³.

(32) דלדעת הרמב״ם, כל מחוסרי כפורים חד שם וסוג אחד הוא, והיינו עדדיין לא גמרה טהרות: משאכ לדעת רש״י עה״ת יל דזהו דין (ושם) מיוחד ביולדת. ולהעיר מצפ״ע הל׳ נזירות שם, דס״ל ד(גם) לדעת הרמב״ם יולדת שאני.

(33) משאכ בלשון „היא טמאה“ שבש״ס — יש לומר, דהוי טומאה השווה בכל מחוסרי כפורים (והרי למדו מטהרה מכלל שהיא טמאה לכל מחוסר כפורים). והיינו דלאחר טבילה והערב שמש לא נשארה עליהם מעין טומאה שהי בהם לפני,

(אויך בנוגע לתרומה) און איידער זי ברענגט כפרתה — „היא טמאה“³⁰ (בנוגע לקדש ומקדש)³¹.

ג. מען דאַרף אָבער פאַרשטיין, לאידך גיסא: וויבאַלד אַז לויט רש״י איז די טומאת לידה נפקע געוואָרן — איז דאָך לפ״ז אויך ניט מתאים לשון רש״י „(מכלל שעד כאן) קרוי טמאה“? רש״י האָט געדאַרפט זאָגן (ע״ד לשון הרמב״ם) „מכלל שלא נגמרה טהרתה“ (וכי״ו).³²

וממה נפשך: אויב רש״י לערנט אַז דאָס וואָס זי האָט נאָך אַ חיוב קרבן איז מעכב איר טהרה (ד.ה. אַז עס ווערט ניט טהרה בפועל) — איז דאָך ניט נאָר וואָס „קרוי טמאה“, נאָר זי איז טמאה בפועל; און אויב מ׳זאָל זאָגן, לאידר, אַז די טומאה איז נפקע געוואָרן, און דאָס וואָס זי טאַר ניט עסן קדשים איז אַז

(30) בפרש״י יבמות עה, א ד״ה וטמא: אף לאחר ביאת המים קראו טמא — וקאי על טבול יום. אבל מובן דשאני ל׳ „קראו“ דקאי על הנאמר במקרא. מלשון „קרוי“ שקאי על האשה. ועד״ז יש לחלק ממש״י רש״י שם עד, סעי׳ ד״ה קרי כאן „והאי מחוסר כפורים טמא מקרי כדכתיב וטהרה מכלל שהיא טמאה“.

(31) וזה ש״מלאו ימי טהרה לפני שהביאה כפרתה (ראה הערה 29) — הוא רק לגבי אכילת תרומה, אבל לגבי קודש „היא טמאה“. וכמו האיסור בתרומה לפני הערב שמש לאחר טבילה להשיס דהוי טמאה לתרומה אף דלמדו בגמ׳ שם „ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים הא רחץ טהור“ — לאכילת מעשר. וראה תוד״ה מכלל שם. תוד״ה טבול יום סנהדרין שם. פרש״י יבמות שבהערה הקודמת. פרש״י שם עג, רע״א. וראה פרש״י יומא מג, רע״ב. ועוד. ואכ״מ.

(*) נוסף על המובן (ומדובר כ״פ) שפרש״י על הש״ס הוא ע״פ פשוטו דש״ס ופירושו עה״ת — ע״פ פשש״מ.

דעם וואָס איר פעלט נאָך די פעולת הקרבן:

וויבאלד אַבער דער פסוק איז מדייק „וטהרה ממקור דמי“, קומט אויס אַז די טהרה וואָס פעלט איר איז ניט בלויז ווייל זי האָט נאָך ניט געבראַכט דעם קרבן, נאָר ווייל עס איז נאָך פאַרבליבן טומאה „ממקור דמי“.

ווי שטימט דאָס דערמיט וואָס דער פסוק זאָגט אַז שוין די ל"ג ימים זיינען „ימי טהרה“? מוז מען זאָגן, אַז „מכלל שעד כאן (היא) קרוי טמאה“: אע"פ וואָס די טומאה איז שוין נפקע געוואָרן, איז אַבער דער שם טומאה נאָך גע- בליבן אויף איר.

ה. עס בלייבט נאָך אַבער ניט מוסבר:

(א) רש"י איז דאָך ניט קיין ספר פון טעמי הלכות — מאי נפק"מ בהבנת פשש"מ צו זאָגן אַז דער טעם האיסור לאכול בקדשים איז ווייל „עד כאן (היא) קרוי טמאה“?

(ב) וויבאלד די טומאה פון דער יולדת איז שוין נפקע געוואָרן — פאָרוואָס זאָל ביי איר בלייבן דער שם טומאה ביז זי ברענגט דעם קרבן?

וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים התמי: שוין גערעדט כמה פעמים אַז רש"י בפירושו על התורה פאַר- ענטפערט אַלע שאלות וואָס שטעלן זיך אין פשוטו של מקרא — פאָרוואָס גע- פינט מען ניט אַז רש"י זאָל מבאר זיין דעם טעם וואָס אַ יולדת דאַרף ברענ- גען אַ חטאת לכפרה? וואָס פאַר אַ חטא איז זי באַגאַנגען אַז זי זאָל דאַרפן האָבן אַ כפרה?³⁵!

ד. דער הכרח אויף דעם אין פשוטו של מקרא — יש לומר, ווערט נרמז אין פירוש רש"י, דורך נאָך אַ שינוי פון גמרא: אין גמרא שטייט די דרשה „מכלל שהיא טמאה“ אויפן וואָרט „וטהרה“ שבסיום הפרשה — „וכפר עלי הכהן וטהרה“. אַבער רש"י זאָגט עס אויפן פריערדיקן פסוק³³, „והקריבו לפני ה' וכפר עלי וטהרה ממקור דמי“³⁴.

ולכאורה: וויבאלד אַז רש"י לערנט „מכלל שעד כאן (היא) קרוי טמאה“ — אַז דאָ איז אויך פריער ניט געווען קיין טומאה, נאָר בלויז אַ שם טומאה — וואָלט דאָך מער געפאַסט צו ברענגען די דרשה אויפן וואָרט „וטהרה“ (ה"א ראשונה — צרוי) שבסיום הפרשה, ווי צו ברענגען עס אויפן וואָרט „וטהרה (ה"א בפתח) ממקור דמי“, וואָס איז מדגיש די פעולת הטהרה מטומאה?

נאָר דער ביאור אין דעם: לולא דעם פסוק „וטהרה ממקור דמי“ וואָלט מען געלערנט אַז דער איסור לאכול בקדשים איז כלל ניט פאַרבונדן מיט טומאה, נאָר עס איז אַן איסור צדדי, וואָס איז מצד

אלא יש עליהם טומאה השווה בכל מחוסרי כפרה. ולהעיר מזבחם יז, ב (שהובא בשו"ג להערה 20) ותוס' שם. וכן הנסמך בהערה 21. ואכ"מ.
(33) יב, ז.

(34) כ"ה גמ' בדפוס ראשון ושני, שפרשי ד"ה וטהרה בא לפני ד"ה אחד לעולה (שבפסוק ח). ודוחק גדול לומר שהכוונה בפרשי לטהרה שבפסוק ח (ואף שיל לכאורה, דמכיון שכבר הביא בד"ה שלפניו „שנאמר וכפר עלי הכהן וטהרה“, לכן מפרשו מיד (אבל ראה נחלת יעקב וצידה לדרך שם, שתיבת „הכהן“ בפרשי, היא ט"ס ורש"י קאי על פסוק ז שמפרשו) — מובן שדוחק גדול הוא ואין זה דרכו של פרשי עה"ת כלל).

שכורעת (האשה) לילד קופצת ונשבעת כו". ובפרט אז ער איז עס אפילו נישט מרמז!

מזו מען זאגן, אז דער בן חמש למקרא פארשטייט עס מעצמו לויט פשוטו של מקרא וואס ער האט שוין גע-לערנט, כדלקמן.

ו. בשעת מען לערנט „אשה כי תזריע וילדה גוי וטמאה גוי" כימי נדת דותה³⁸ — פרשת יולדת — דערמאנט עס גלייך אויפ'ן צידוק פון אשה לידה וצער (— אלס עונש אויף א חטא) — אין פרשת בראשית וואס דער אויבער-שטער האט געזאגט חוה'ן (נאך איר חטא בעץ הדעת), „אל האשה אמר הרבה ארבה עצבונך והרונך בעצב תלדי בנים"³⁹. יעדער לידה — (וועלכע קומט אלס א תוצאה פון הריון „ותהר ותלד") איז אין אן אופן פון (עצבונך והרונך — צער העיבור)⁴⁰ „בעצב תלדי בנים", „צער הלידה"⁴⁰ — האט אין זיך א חלק (מהעונש אויפ'ן חטא עץ הדעת).

ועפ"ז מובן דער טעם הטומאה — פון א יולדת⁴¹ (אפילו בלא דם)⁴² בפשוטו של מקרא: אזוי ווי לידה איז בצער (לידה) אלס א תוצאה פון חטא עץ הדעת, אזוי אויך איז עס מביא טומאה⁴³.

[און דאס איז א שאלה (וואס פא-דערט א תירוץ) אין פשוטו של מקרא, און ווי עס פרעגן טאקע כו"כ מפרשי התורה, נאכמער: מען געפינט אין פרש"י לעיל אז רש"י באוואונט בא קרבן עולה, וואו עס שטייט³⁶ „ונרצה לו לכפר עליו" — איז רש"י מפרש: על מה הוא מרצה לו כו' על עשה ועל לאו כו'].
ופשוט, אז מען קען נישט זאגן אז רש"י פארלאזט זיך אויפן ביאור אין גמרא³⁷, אז דאס איז דערפאר וואס „בשעה

כאזי הוא לא כפרה על חטא, כיא לשון קנוח והעברה של הטומאה (כמו שפי' בדעת זקנים בעה"ת פרשתנו יב, ח) — דהרי כאן נאמר ב' לשונות „וכפר .. וטהרה", שמזה מובן ש„וכפר" אינו ענין הטהרה³⁸.

(36) ויקרא א, ד.

(37) נדה לא, ב (הובא בכמה מפרשי התורה כאו).

(*) אבל להעיר מפרש"י לעיל (וישלח לב, כא): ונראה בעיני שכל כפרה שאצל עון וחטא ואצל פנים כולן לשון קנוח והעברה הן. — ולהעיר ג"כ שהקדמת רש"י שם היא „ונראה בעיני" ולא ודאות גמורה.

(**) בבעה"ת שם מביא: „וכן וכפר על המטהר דמצורע וכן וכפר על הבית דנגעים וכן וכפר עליו דגבי זב דבכל אלו לאו כפרה ממש כו".

אבל: בנוגע לזב וזבה שנאמר (מצורע טו, טו. ל) „וכפר עליו .. מזוב .. וכפר עליו" .. מזוב טומאתה" (ולא — „וכפר .. וטהר" וכיו"ב, כמו כאן) — יש לומר שגם לפרש"י הוא קנוח והעברת הטומאה (וואף שענין הטהרה כבר נזכר בפסוקים לפנינו (טו, יג, כח) — הרי בפסוקים אלו מוסיף „וכפר לפני ה' מזוב .. לפני ה' מזוב טומאתה"), ובנוגע לנגעים (נגעי אדם ונגעי בתים) שנאמר (שם יד, כ, ג) „וכפר .. וטהר" — הרי מפורש בפרש"י (ר"פ מצורע יד, ד) שנגעים באים על חטא — לשון הרע וגסות הרוח (ובפשטות גם נגעי בתים בכלל זה. ואייז סותר מה שפרש"י יד, לד). בשורה הוא להם, כמשנ"ת לקמן ע' 107 ואילך ובהעדות שם).

(38) ל' מדוה וחולי (פרש"י).

(39) בראשית ג, טז. וראה בחיי פרשתנו עה"פ. כלי יקר ריש פרשתנו. ועוד.

(40) לשון רש"י בראשית שם.

(41) להעיר (ע"ז ההלכה) ממש הצפ"ע הל' איסור (סג, ד) אם הולד גורם או הלידה גורמת הטומאה.

(42) פרש"י ריש פרשתנו ד"ה כימי.

(43) להעיר משייכות חטא וטומאה — בפשט"מ בפסוקים המובאים לפני זה: ולא תטמאו בהם — בכל השרץ (יא, מג"מ).

(היא) קרוי' טמאה": נאך דעם ווי מען ווייס אז די טמאה פון דער יולדת איז פארבונדן מיטן חטא עה"ד און דעריבער איז איר טהרה פארבונדן מיט איר כפרה, איז פארשטאנדיק, אז "עד כאן (היא) קרוי' טמאה": אפילו נאך דעם ווי די טמאה איז פון איר נפקע געווארן, אבער כל זמן זי האט נאך נישט איר כפרה, איז זי נאך אלץ "קרוי' טמאה".

דערמיט איז אויך פארשטאנדיק למאי נפק"מ (אויך ע"פ פש"מ) אז "עד כאן (היא) קרוי' טמאה": ווען דער איסור אכילת קדשים וואלט געווען בלויז מצד דעם וואס איר פעלט נאך גמר טהרה — האט אן ארט אז די אשה וועט זיך נישט מזדרז זיין צו ברענגען איר קרבן כדי צו קענען עסן בקדשים. מען געפינט נישט א חיוב אויף א ישראל צו זיין אין א מצב פון טהרה בכדי צו קענען עסן קדשים (סיידן לפני הרגל, וואס חייב אדם לטהר עצמו ברגל⁴⁸).

וויבאלד אבער אז דאס וואס "קרוי' טמאה" ביז יעצט איז פארבונדן דערמיט וואס עס פעלט בא איר כפרה — איז דאך מובן, אז זי דארף זיך מזדרז זיין ככל האפשרי נתכפר ווערן.

ח. חז"ל⁴⁹ זאגן אז דער אויבערשטער "מה שהוא עושה הוא אומר לישאל לעשות". איז דערפון פארשטאנדיק, אז כשם ווי דער אויבערשטער וויל אז אידן זאלן נישט זיין אפילו אין א מצב פון "קרוי' (בלבד) טמאה", און זאלן ברענגען א קרבן לכפרה,

ומזה איז מובן פארוואס א יולדת דארף ברענגען א קרבן חטאת לכפרתה: וויבאלד אז בכל לידה (ביי יעדער אשה) איז דא פון חטא עץ הדעת — דארף זי דערויף ברענגען א כפרה⁴⁴.

[ע"ד ווי רש"י האט שוין פריער מפרש געווען בנוגע דעם חטא העגל — "וביום פקדי ופקדתי" — תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העונות ואין פונות באה על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל"].

ז. לויט דעם ביאור אין טומאת לידה ווערט אויך מוסבר וואס רש"י איז מפרש אויפן ווארט "והקריבו" — "מי שהוא בא לכפר בו הטהרה תלויה", אז די טהרה פון דער אשה היילדט איז תלויה דוקא אין דעם קרבן חטאת וואס קומט לכפרה און נישט אין דער עולה⁴⁶.

— ווייל⁴⁷ די טמאה קומט דורך אז ענין וואס דארף האבן כפרה, איז דעריבער די טהרה פון דער טמאה פארבונדן דערמיט וואס זי ברענגט איר כפרה.

ועפ"י הנ"ל יובן ויומתק דער המשך אין פרש"י — וואס גלייך נאך זיין פירוש הנ"ל אויף "והקריבו" (אין וועלכן ער איז מדגיש אז די טהרה פון א יולדת איז פארבונדן מיט איר כפרה) — איז ער ממשיך, "וטהרה, מכלל שעד כאן

44) ראה גם הנסמן בהערה 39.

45) תשא לב, לד.

46) ולהעיר ממנחות ד, ב ובפרש"י שם ד"ה לא יביאו ואכ"מ.

47) אף שע"ד ההלכה — כ"ה בכל מחוסרי כפרה (ראה רמב"ם הל' מחוסרי כפרה פ"א ה"ה. צפע"נ שבהערה 21).

48) פרש"י לעיל שמיני יא, ח. רמב"ם הל' טומאת אוכלין פט"ז ה"ט וי"ד. וראה שם ה"ח ואילך. מו"נ ח"ג פמ"ז.
49) שמור פ"ל, ט.

צער אָדער עפעס קען עס מעכב זיין —
און עס קומט בזריות הכי גדולה,
ער וויל נאָר אַז באַ אידן זאָל אויך זיין
די תשוקה⁵³ אויף אַרױסגיין בזריות
„מיד“ — בלשון הרמב"ם⁵⁴ — פון גלות,
פון דעם מצב פון „קרוי“ טמאה, און
קומען לגמר טהרתן — כפרתן,
און עס קומט די גאולה אין אַן אופן
פון „ארו עם ענני שמיא“⁵⁵, „אחישנה“⁵⁶
(אין „אחישנה“⁵⁷), מיד ממש, בעגלא
דידן.

(משיחת ש"פ תוריע תשמ"א)

אזוי אויך פירט זיך דער אויבער-
שטער מיט אידן, אַז ווען מען איז
בגלות, און אידן זיינען „קרוי“ טמאה
[וכפס"ד הרמב"ם⁵⁸ אַז יעדער איד
בכל מקום ובכל זמן — איז רצוננו „וע"פ
תורת אמת) — טאָן נאָר רצון השם —
און אויב ער טוט אַמאָל אַנדערש איז עס
נאָר מצד אונס, ובפרט לאחרי די אַלע
גוואַלדיקע מאַוים־דיקע גזירות ושמדות,
די חבלי משיח וואָס אידן זיינען שוין
דורכגעגאַנגען (ובפרט בדורנו זה האחר-
רון⁵⁹)]

נעמט דער אויבערשטער אַרױס די
אידן פון דעם מעמד ומצב פון „קרוי“
טמאה⁵² — וחי' וחי' צו זאָגן אַז עמי-

53) ראה שבת לא, סע"א: צפית לישועה. ועוד.
אָהרי התשוקה גופא מקרבת וממהרת ביאתו (ראה
שיחת אחש"פ תרצ"ט).

54) ה"ל תשובה פ"ז ה"ח.

55) דניאל ז, יג. סנהדרין צח, א.

56) ישעי' ס, כב. סנהדרין שם.

57) ולהעיר מהרד"ק (ישעי' שם) בהמשך פירוש
ל„בעתה“: ויש לפרש כשיגיע עתה אחישנה לגמרה
מהרה כי לא יאריך זמן מעת החל הישועה עד
כלותה.

50) ה"ל גירושין ספ"ב.

51) כמו שהאריך כ"ק מ"ח אדמו"ר בשיחות וכו'
וכמה פעמים (ראה (לדוגמא) ג' הכרוזים „קול
קורא“) דשנת תש"א (אגרות קודש אדמו"ר מהור"י
ח"ה אגרת איתמו. איתנה. איתפ).
52) ראה יחזקאל לו, כה (ובפי' הרד"ק).

תזריע ב

רואהו ואומר לו אמור טמא והכהן אומר
טמא אמור טהור כו"כ⁶.

דארף מען האבן א הסברה:

(א) וויבאלד דער כהן איז סיי-ווי זיך
„סומך על דברי החכם“ — וואס איז
נוגע אמירת הכהן דוקא?

(ב) וואס איז דער ענין מיוחד איז
טומאת צרעת וואס דוקא ביי דער
טומאה זאגט אן תורה אזא חידוש, אז
„הטומאה והטהרה תלוי בכהן“?

און אע"פ אז דאס איז אן ענין פון
„גזירת הכתוב“ — איז אבער ידוע וואס
דער רמב"ם⁷ זאגט, אז אפילו ביי „חוקי
התורה“, וואס „גזירות הם“, איז „ראוי
להתבונן בהן וכל מה שאתה יכול ליתן
לו טעם תן לו טעם“, ובפרט — א טעם
וואס איז פארבונדן מיט „תיקון הדיעות“
[כלשון הרמב"ם⁸] אז „רוב דיני התורה
אינן אלא עצות . . לתקן הדעות וליישר
כל המעשים“]. אדער בלשון הכתוב⁹ —
„ויצונו ה' . . את כל החוקים האלה
ליראה את ה'", א הוראה אין אן ענין פון
יראת שמים.

ב. דער עיקר חידוש התורה, אז
„הטומאה והטהרה תלוי בכהן“, דריקט
זיך אויס בפשטות (ניט אין טהרת
המצורע, נאך בעיקר) אין דעם וואס ער
איז אים מטמא:

א. בנוגע טומאת „נגעים“ זיינען פא-
ראן צוויי כללות/דיקע דינים:

(א) די ראיית הנגע (אויף צו קובע זיין
צי עס איז א נגע טמא אדער ניט) מוז
זיין דורך א חכם, וואס „יורנו¹⁰ רבו ויהי'
בקי בכל הנגעים ובשמותיהן בנגעי אדם
כולם ובנגעי בגדים ובנגעי בתים“ —
און דער חכם מוז ניט זיין דוקא א כהן,
נאר „הכלי כשירין לראות את הנגעים“.

(ב) „הטומאה והטהרה תלוי בכהן“¹¹:
אפילו נאך דעם ווי דער חכם האט בא-
שטימט אז ס'איז א נגע טמא — ווערט
דער מנוגע ניט טמא ביז א כהן זאגט
„טמא (אתה)“ [ועד"ז בנוגע טהרתו —
אז אפילו יועז דער מענטש (אדער דער
בגד) ווערט אויסגעהיילט פון דעם נגע
בלייבט ער „בטומאתו עד שיאמר לו כהן
טהור אתה“¹²].

און דאס וואס די אמירה פון א כהן
איז א תנאי לעיכובא (צו שאפן די חלות
הטומאה והטהרה) איז באופן, אז אפילו
א „כהן“ שאינו יודע לראות (און
„אפילו ה' הכהן קטן או שוטה“) איז ער
„סומך על דברי החכם“ — „החכם

(1) בהבא לקמן — ראה רמב"ם הל' טומאת
צרעת פ"ט ה"א-ג.

(2) ל' הרמב"ם שם סה"ב, ע"פ תו"כ מצורע (יד,
נד"נ).

(3) רמב"ם שם ה"א (ממשנה נגעים רפ"ג. תו"כ
פרשתנו יג, ב).

(4) שם ריש ה"ב (ממשנה שם). וראה תו"כ
ופרש"י פרשתנו שם. תו"כ ר"פ מצורע.

(5) רמב"ם שם סה"ג (מתוספתא נגעים פ"א, י).

(6) רמב"ם שם ה"ב (ממשנה נגעים שם. תו"כ
פרשתנו שם).

(7) רמב"ם ותו"כ שם. וראה כסף משנה לרמב"ם
שם ה"א. ואכ"מ.

(8) פרש"י פרשתנו שם. ולהעיר מרמב"ם סוף הל'
מקואות.

(9) סוף הל' תמורה. ולהעיר מרמב"ם סוף הל'
מקואות: ואעפ"כ רמז יש בדבר כו'.

(10) הל' תמורה שם (בסוף ההלכה).

(11) ואתחנן ו, כד. וראה לעיל ע' 74.